

POSUDEK VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Daniel VALIŠ, *Kelti jdou! Diskurzivní a sociální praxe keltománie v českých zemích v 90. letech*, FHS UK, KOA, LS 2012, 74 stran

Předkládaná diplomní práce je velmi zajímavým intelektuálním počinem. Především je zapotřebí vysoce ocenit, že se autor vůbec pustil do bezprecedentní analýzy takového tématu, jakým je raketový nárůst zájmu o „vše keltské“ v české společnosti 90. let. S odstupem let není pochyb o tom, že tehdejší aktualizace Keltů a s nimi spojené symbolické praxe prostoupily řadu sociálních a kulturních aktivit a spolupodílely se na produkci nejrůznějších významů. Navzdory dobové relevanci keltománie se však tomuto tématu věnovala pozornost zatím pouze z pozic etnomuzikologie či sociologie náboženství. Pro historickou vědu jako by byly ideologie provázející období transformace stále příliš triviálním tématem.

Pionýrské pokusy vždy znamenají obtíže. Obzvláště v případě, že badatel nemůže navázat na starší konceptuální diskuse a je nutné provést veškerou empirickou práci absolutně od nuly. Značnou obtíž pro pojednání keltománie „jako takové“ navíc představuje právě její bezbřehost, inkuzivita a adaptabilita. Jak v takovém případě vymezit „dostatečně reprezentativní“ pramennou základnu? Jakým konceptům dát přednost? Jak napsat a uspořádat výklad o neohraničitelném jevu? S podobnými otázkami se nakonec autor dokázal poměrně obratně vypořádat.

Práce je přesvědčivě teoreticky ukotvena v Geertzově konceptu ideologie a Bourdieuho symbolické sociologii a je přehledně strukturována. První část je věnována diskursivitě: praxím, které kategorizovaly keltské symbolizace, a principům, jak byly tyto mytologické výpovědi narativně a figurativně konstruovány a sdružovány. Za narativní zlomy, kolem nichž se výpovědi centrují, považuje motivy zlatého věku, zániku a odkazu. Druhá část práce – tedy kromě toho, že se v ní dozvídáme, kdo je Šenbauer – se soustředí na mocenské mechanismy, které umožňovaly produkovat a proměňovat „keltskou souvislost“. Kromě nich věnuje autor pozornost sociálním praxím české keltománie, jež vynikaly stejnou měrou inkuzivity jako mytologie samotná. Jako velmi ilustrativní ukázka slouží sdílené (a částečně

rovněž mocensky a institucionálně produkované) est/etické soudy, které Vališ rozebírá na příkladu oslav svátku Balentine. Jak ukazuje, symbolické praxe keltománie se však promítly i do dalších – nepřekvapivě roztržštěných, nepřekvapivě úspěšných – pokusů využít Kelty pro připoutání pozornosti konzumentů.

Přestože se tedy jedná o velmi zajímavé téma i nosný badatelský přístup, mám ke zpracování několik výtek, jimž by mohla být případně věnována pozornost i během obhajoby.

Za poněkud problematický považuji zvolený **intelektuální styl**, obzvlášť pasáže, kdy nárok na laickou přístupnost a slohovou vybroušenost textu narušuje srozumitelnost výkladu. Styl práce je elegantní, místy až experimentální, vyznačuje se řadou pádných figur, větných gradací a point. S narůstajícím počtem stran navíc čtenář dochází k přesvědčení, že se nejedná o manýru, ale o projev talentu, se kterým se u kvalifikačních textů často nesetkáváme. Podobný styl však může přispět k rozmlžení argumentů, poněvadž se do textu prostřednictvím specifické formy vnáší stále nové a jen obtížně kontrolovatelné významotvorné roviny. V případě, že se velká část práce navíc týká tak heterogenního diskursu s řadou disparátních rovin vypovídání, jedná se ve výsledku o poměrně výbušnou směs. Také historické psaní je hrou, je ovšem otázka, zda by práce pojednávající právě o keltománii nezasloužila poněkud germánštější formu.

Kromě promyšleného stylu se práce vyznačuje také velmi dobrým zvládnutím mluvnické stránky. Přesto si nelze nepovšimnout, jak vyloženě odbytá je práce z hlediska formální úpravy. Rozhodně by se např. nemělo stát, že v kvalifikačním textu zůstanou nedohledány odkazy v poznámkách pod čarou (srov. pozn. 54, 83, 122).

Citáty jsou vybrány přesvědčivě, nezřídka samy o sobě vynikají rétorickou úderností. Jejich **analýza** však není vždy adekvátně rozpracována (srov. nápadně např. v pasáži o Keltech a zdraví na s. 41). Jednotlivé části výkladu také nejsou vždy nosně propojeny, třeba právě pasáže o tematických celcích spojených s Kelty považují za poměrně výčtové. Někdy se také ve výkladu setkáváme s „odbočkami“, často teoretizujícími. Jak třeba Rickertova „historická centra“ zmiňovaná na str. 45 souvisejí s dříve naznačenou narativistickou analýzou? Byl plně využit potenciál, který pro pochopení

společensky konstruovaných komunikačních praxí nabízejí práce Michela Foucaulta (slibný náznak týkající se „pozitivit“ je vkomponován do výkladu na s. 46)?

Zajímavá je autorova závěrečná teze o tom, že atraktivita keltománie začala ve druhé polovině 90. let uvadat v důsledku **rozšíření ideologické nabídky**. Současně však autor počítá s tím, že keltománie již od sklonku tzv. normalizace patřila mezi jednu z mnoha koexistujících navzájem se protínajících ideologií, které ovlivňovaly československou společnost. Naznačuje se tedy implicitně, že mezi oběma typy ideologické plurality byl nějaký rozdíl, když měly tak odlišné dopady? Jaký? Vztáhnout keltománii k dalším dobovým ideologiím (a porovnat např. míru a povahu jejich inkluзивity) je samozřejmě obtížné vzhledem k absenci výzkumu na tomto poli, přesto však autorova úvodní otázka, jak keltománie zapadla do ideologického kvasu počátku 90. let (s. 20) zůstává vlastně nezodpovězena.

Za nedostatečně rozpracovanou považují problematiku vztahu mezi **diskursivními a sociálními praxemi**. Některé pasáže naznačují, že sociální situace jsou původci označování, významy se proměňují jen díky posunům v komunikačních situacích (s. 10) a že v případě keltománie badatelsky dosáhneme na svého druhu „realitu za texty“ (s. 50). Jinde se zase dočítáme o „propojování“ diskursů s praxí či o tom, že se v praxích projevují „diskursivní konstanty“ (s. 60). V rámci obhajoby samozřejmě nemusíme diskutovat komplexní problém vztahu historické diskursivity a sociálních praktik, jehož řešení stejně odkazuje spíše do sféry individuálních světových názorů. Nabízí se ovšem otázka, proč se v případě východiska „realita za texty“, na které má autor bezesporu právo, jeho primární pozornost soustředila na pravidla utváření výpovědí a proč se na několika místech ve druhé kapitole konstatují analogie mezi mytologií a např. konkrétním průběhem oslav. Jinak řečeno, problém spočívá v tom, že způsob, jak je práce vystavěna, stejně jako zvolené příklady částečně neodpovídají vlastní autorově výchozí tezi.

Jak již bylo naznačeno, práci považují i přes tyto výtky za vysoce přínosnou a domnívám se, že by alespoň její část rozhodně stála po drobném přepracování za publikaci. Vzhledem k výše zmíněným silným i slabým stránkám doporučuji práci k obhajobě s hodnocením **velmi dobře („dvojka“)**.

Praha 12. srpna 2012

Lucie Storchová